

قشر از جامعه ی بشری نه به عنوان یک موفقیت کامل که به عنوان یک جهش به جلو قابل تأمل است

که از میان ۱۸۷ کشور عضو سازمان ملل فقط این ۵۰ کشور مرفقی به تدوین مقررات ویژه ی معلولین توجه داشته اند و همین خود خمیر مایه ای گشته تا افکار عمومی جهان در قالب تشکیل یک کمیسیون با نگاه رعایت حقوق بشری تحت عنوان کنوانسیون حقوق معلولین در تاریخ ۱۳ دسامبر ۲۰۰۶ در مجمع عمومی سازمان ملل به منظور حمایت از بزرگترین گروه اقلیت جهان (حدوداً ۶۵۰ میلیون نفر معادل ۱۰ درصد از جمعیت جهان) شروع به فعالیت نمایند .

با این تفصیل و این که هدف نویسنده از این مقاله اشاره به اهمیت موضوع اخیر در مقیاس جهانی است و بررسی جامع حقوقی این موضوع مجال دیگری را می طلبد . اصول کلی آورده شده در کنوانسیون مطروحه که از طرف کلیه ی اعضا پذیرفته شده ، در ۳ بخش عمده به عنوان رویه حقوقی ثابت عبارتند از :

۱) اصل برابری فرصت ها (۲) اصل توانایی مشارکت (۳) شامل سازی (توجه به حقوق زنان و کودکان)

همانگونه که در مقدمه ذکر شد نگاه تاریخی جامعه ی بشری به قشر معلولان یک نگاه اساطیری به فقدان اخلاقی بر این اساس که جز ترحم ، حقی دیگر برای آنان قائل نگردیده است و نهایت آن یک وسیله ی کسب ثواب و خیرخواهی در جهت ادای ترحم به این جامعه خلاصه شده بود . اما همزمان با پیشرفت جامعه ی بشری و کارآمدی آن در بهبود و توسعه ی زندگی اجتماعی و اقتصادی بشر . این موهبت نصیب گردید تا به سمت دانش حقوق اجتماعی و آن هم توجه به حقوق بشری و فراگیر شدن جهت یک نگاه بین المللی به سمت تدوین و مشارکت در تحقق این کنوانسیون را شاهد باشیم که در سال ۲۰۰۶ و در مجمع عمومی سازمان ملل با ترکیب ۵۰ ماده ی اصلی و ۱۸ ماده ی پروتکل الحاقی به منتهی ظهور و به امضای بیش از ۸۴ کشور از حیث الحاق به آن محقق الوصول گردد که خود به دنبال یک قانون خاص جهانی مورد قبول جامعه ی بشری واقع شود .

اهداف کلی این کنوانسیون :

توجه به تساوی و عدم تبعیض ، زنان معلول ، کودکان معلول ، ارتقای آگاهی ها ، در دسترس بودن حق زندگی ، به رسمیت شناختن تساوی در برابر قانون ، دسترسی به عدالت ، آزادی و امنیت ، رهایی

سیر تاریخی نگاه جهان به حقوق معلولان

نویسنده : دکتر علیرضا محمدی
(دکتری حقوق خصوصی و عضو هیات علمی دانشگاه)

مقدمه

نگاه حاکمان به جامعه ی معلولان با ملاحظه ی سیر تاریخی آن نگاهی فاقد مبنای اخلاقی و حقوقی بوده و معلولان را جزء مطروذین جامعه به حساب آورده مانع حضور آنان در اجتماع شده و به دلیل نقص جسمی آنان را مغضوب به شمار می آورند و همواره موجی از تفرق و تمسخر نسبت به آنان ایجاد می کردند . در مرور سیر تاریخی این نگاه غلط به عنوان یک نمونه ی بارز به نگاه رایش سوم رهبر آلمان نازی « هیتلر » اشاره می کنیم : به اعتقاد او انسان های ناقص الخلقه جایگاهی در پیشرفت جامعه ی بشری نداشته ، بلکه عامل ایستایی آن هستند و در یک جمله : حذف فیزیکی و عدم توجه به معلولین همیشه مد نظر حاکمان بوده است .

در دهه های اخیر ، تلاش های بسیاری در جهت تغییر نگاه جامعه ی بشری به معلولین در سایه ی پیشرفت های مادی و تکنولوژیک صورت گرفته است ، در جوامع پیشرفته ی امروز جمعی از فعالین عرصه ی حقوق فردی و اجتماعی تلاش دارند ضمن تدوین و تصویب قوانین لازم و برای استیفای حقوق معلولین ، شرایط را برای حضور این قشر نه چندان قلیل را در جامعه فراهم سازند .

بررسی کنوانسیون حقوق معلولین : با نگاه به سوابق قانون گذاری در خصوص حقوق معلولین در جهان در حال حاضر فقط :

پنجاه کشور به عنوان اعضای سازمان ملل متحد دارای قوانین خاص در حمایت از معلولان هستند و این از باب نگاه ویژه به این

از شکنجه، عدم مجازات نسبت به معلولان، دفاع از موجودیت فرد، حق شرکت در اجتماعات، آزادی ابراز عقیده، حق تحصیلات، توانمند سازی و توان بخشی، کار و اشتغال، تفریح و ورزش به عنوان اهداف کلی در مقدمه ی کنوانسیون قید و تصریح شده است.

ویژگی های کنوانسیون ۸

۱) رویکرد انسانی: فرد معلول در این کنوانسیون انسانی است چون سایر افراد بشر و تعریف شده است که تنها خواهان فرصت برابر اجتماعی و احقاق حقوق خود است.

ماده ی یک کنوانسیون بیانگر توسعه ی آزادی های فردی و اجتماعی و داشتن حق مساوی از جهت برخورداری از امتیازات قانونی و حمایت قانون و افزایش احترام و حرمت ذاتی آنان و نهایتاً توجه به کرامت انسانی است.

۲) جامعیت کنوانسیون: یعنی دربرگیرنده ی همه ی ابعاد و وجوه اساسی زندگی معلولین از حیث مادی

۴) انطباق پذیری ملی: بدین معنا که کنوانسیون دارای یک شعار و اندیشه ی اجرایی جهانی و ملی است؛ بدین صورت که یک نگرش جهانی الزاماً در بعد عملیاتی آن در سطح ملی بایستی در محدوده ی جغرافیایی و سیاسی هر کشور مد نظر قرار گیرد.

۵) نقش اقشار معلول در تدوین کنوانسیون: یکی دیگر از نکات برجسته ی این کنوانسیون حضور شماری از معلولان نخبه که خود از اندیشمندان و صاحب نظران بین المللی هستند در تدوین و نگارش آن می باشد در واقع جوهره ی فکری آن ناشی از جنس افراد در برگیرنده می باشد.

۶) اولین پیمان نامه ی جهانی در هزاره ی سوم: با توجه به تدوین قانون در سال ۲۰۰۶ اولین تصمیم جهانی به عنوان یک کنوانسیون و میثاق نامه ی بین المللی به امضای بیش از ۸۴ عضو رسیده است و این یک امتیاز ارزشی محسوب می شود.

۷) القاء روح امید به کشورهای فقیر: با توجه به اینکه بیشترین معلول متعلق به کشورهای فقیر و عقب افتاده ی جامعه ی جهانی است و این کنوانسیون در سطح بین المللی ایجاد تعهد به جامعه بین المللی را به این کشور معطوف می دارد.

در این مقاله به طور خلاصه سابقه ی تاریخی و

اهداف کلی و نگاه بین المللی به جامعه ی معلولان را بیان نمودیم هر چند جای تأسف است که حتی کشور ما به عنوان عضو ناظر تا کنون تقاضای عضویت در این کنوانسیون را ننموده است. امید است چنین امری در آینده ی نه چندان دور برای جامعه ی معلولین ممکن الوصول گردد.

و معنوی آن می باشد و خواهان توجه قانونگذاران در تدوین قوانین خاص معلولان در جمیع ابعاد (مادی و معنوی) می باشد.

۳) توجه ویژه به زنان و کودکان: در این کنوانسیون با تخصیص موادی به زنان و کودکان به عنوان اقشاری که بیشترین آسیب اجتماعی را در طول تاریخ تحمل نموده اند عنوان بخش مترقی این کنوانسیون در جهت رعایت حقوق فردی و جمعی آنان است.